

SYLABUS KURSU SPP207
SOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA MENŠIN

Cílem kursu je seznámit studenty se sociální problematikou menšin tak, aby po ukončení kursu byli zorientováni v širších souvislostech problematiky a uměli vyvodit správné intervence do oblasti soužití a integrace menšin.

Kurs se zabývá obecně pojatou problematikou menšin etnických a národních, sociálních, kulturních a politických. Důraz klade na menšiny etnické a národní, na problematiku integrace a na související intervence v oblasti sociální, kulturní a politické.

Kurs se člení do 3 bloků. První seznamuje s konkrétními menšinami v ČR, částečně rovněž ve střední Evropě. Druhý blok stručně seznamuje se základními pojmy a souvislostmi, jako jsou *identita*, *tolerance*, *integrace*, *soužití* atd.. Třetí blok seznamuje s intervencemi do problematiky soužití a integrace menšin.

PROGRAM A HARMONOGRAM KURZU

1. téma – 28. 9. 2006

Vymedzenie základných pojmov a súvislostí.

Zoznámenie sa s učebnými textami. Prediskutovanie harmonogramu a metodiky štúdia, plánovaných výstupov a spätných väzieb.

BLOK I

ETNICKÁ DIFERENCIÁCIA V ČR (A V KRAJINÁCH STREDNEJ EURÓPY)

2. téma – 5. 10. a 12. 10. 2006

Etnická diferenciácia v ČR a v strednej Európe.

Literatura povinná: Vašečka, Navrátil, 2003 – prvé dve časti. Etnická diferenciace ČR – tabulky. Plichtová, J., 1995.

Literatura doporučená: Glatz, F. 1993

3. téma – 19. 10. 2006

Židia, Rómovia a Nemci ako stredoeurópske menšiny. Ostatné „staré“ menšiny v ČR. Češi ako menšina.

Literatura doporučená: Davidová, E., 1995. Gjuríčová, J., 1999. Haumann, H., 1997. Muhs, R., 1995. Sadek, V., Franková, A., Šedinová, J., 1992.

4. téma – 26. 10. 2006

„Povojnové“ menšiny a „postkomunistické“ menšiny v ČR.

Češi ako majorita.

5. téma – 26. 10. 2006

Migrácia a jej perspektívy.

Dilemy etnickej diferenciácie a homogenizácie.

Príprava na test 1.

BLOK II

TEORETICKÁ PERSPEKTÍVA

6. téma – 2. 11. 2006

TEST 1 z problematiky Bloku 1: témy 2, 3, 4, 5.

Pojem menšiny. Tri perspektívy pohľadu na problematiku menšín. Typy menšín.

Identita. Schémy prijímania a odmietania identity, podoby identity, podmienky jej zachovania a rozvíjania.

7. téma – 9. 11. 2006

Tolerancia.

Tolerancia, intolerancia a diskriminácia. Podstata, podoba a zdroje intolerancie.

Rasizmus, antisemitizmus, xenofóbia.

8. téma – 16. 11. 2006

Spolunažívanie. Koncepty spolunažívania. Jeho formovanie sa a rozsah.
Exklúzia a jej mechanizmy. Integrácia a jej podoby. Kooperácia.
Súdržnosť spoločnosti. Rozmanitosť a súdržnosť spoločnosti ako hodnota a ako problém.
Súvisiace dilemy a problémy.
Príprava bna test 2.

BLOK III

RIEŠENIA PROBLEMATIKY MENŠÍN

9. téma – 23. 11. 2006

TEST 2 z problematiky Bloku 2: témy 6, 7, 8.
Prístupy k práci s menšinami.
Dilemy. Zameranie sociálnej práce. Stratégie sociálnej politiky.

10.téma – 30. 11. 2006

Integrácia menšín.
Integrácia vylúčených etnických spoločenstiev.
Integrácia imigrantov - azylová a integračná politika.

11. téma – 7. 12. 2006

Intervencie do problematiky menšín I.
Asimilácia v lokálnom spoločenstve a v globálnej spoločnosti, jej východiská, etapy.
Intervencie z pohľadu menšiny, kritická perspektíva.

12. téma – 7. 12. 2006

Intervencie do problematiky menšín II.
Sociálna ochrana. Systémy zabezpečujúce sociálnu solidaritu, spravodlivosť a rovnosť.
Zmocňovanie, štrukturálny prístup.

13. téma – 14. 12. 2006

Intervencie do problematiky menšín III.
Právna ochrana. Ochrana, podpora a rozvoj menšín cestou politických a právnych opatrení.
Multikulturalizmus. Výchova k tolerancii, ochrana a rozvíjanie odlišnej identity.
Príprava na test 3.

14. téma – 21. 12. 2006

TEST 3 z problematiky Bloku 3: témy 9, 10, 11, 12, 13.
Suamrizácia kurzu.

LITERATÚRA POVINNÁ

- Atkinson, R., Občanství a boj proti sociální exkluzi v kontextu reformy sociálního státu. Pp. 47-66. In: *Sociální exkluze a nové třídy*. Sociální studia 5. Brno: FSS MU.
- Európska..., 1999. Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov. Pp. 24-42. in: *O problematike používania jazykov národnostných menšín*. Bratislava: Nadácia Kalligram, Inštitút pre verejné otázky, Nadácia Projekt etnických vzťahov.
- Fleras, A., Elliott, J.L., 1993. Celebrating Diversity: Multiculturalism as Ideology. Doteraz nepublikovaný preklad. In: *The Challenge of Diversity. Multiculturalism in Canada*. Nelson Canada. 10 ss.
- Hrubala, J., 1997. Osobitná ochrana vyčlenených skupín v medzinárodných dokumentoch, v ústave a právnom poriadku Slovenskej republiky. Pp. 117 - 128. In: Kresák, P. a kolektív. 1997. *Občan a demokracia*. Bratislava: Minority Rights Group - Slovakia.
- Menšiny ..., 1995. Menšiny a autonómia v západnej Európe. Bratislava: Nadácia Minority Rights Group Slovakia. ss. 4-9, 15-18.

- Muhs, R., 1995. Etnickí Němci v Poľsku, Československu a v Maďarsku. Pp. 40-43. In: Menšiny v strednej a východnej Európe. Bratislava: Nadácia Minority Rights Group Slovakia.
- Navrátil, P., Musil, L., 2000. Sociální práce s příslušníky menšinových skupin. Pp. 127-163. In: *Sociální exkluze a nové třídy*. Sociální studia 5. Brno: FSS MU.
- Navrátil, P. a kol., 2003. *Romové v české společnosti*. Praha: Portál. ss. 16-35.
- Novosad, L., 1997. Některé aspekty socializace lidí se zdravotním postižením. Kapitoly ze sociologie handicapu. Liberec: Technická univerzita v Liberci. Fakulta pedagogická. Skripta. ss. 9-34.
- Plichtová, J., 1995. Československo jako viackultúrny štát v kontexte histórie regiónu od 1918 – 1992. Pp. 8-20. In: Menšiny v strednej a východnej Európe. Bratislava: Nadácia Minority Rights Group Slovakia.
- Přijímání ..., 1991. *Přijímání, začleňování a sociální orientace uprchlíků*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Bratislava, pobočka Praha. ss. 10-39.
- Skutnab-Kangas, T., 1995. *Jazyk, gramotnosť a menšiny*. Bratislava: Nadácia Minority Rights Group - Slovakia. ss 5 - 28.
- Tajfel, H., 1995. *Sociálna psychológia menšín*. Bratislava: Nadácia Minority Rights Group - Slovakia. ss. 7 - 23.
- Vašečka, I., 2003(a). *Pojem menšiny*. Rukopis. 12 ss.
- Vašečka, I., 2003(b). *Tolerancia optikou menšiny a väčšiny*. Rukopis. 20 ss.
- Vašečka, I., 2003(c). *Etnická diferenciace společnosti v ČR a její soudržnost*. Rukopis. 12 ss.
- Vztahy..., 1991. *Vztahy mezi komunitami a etnické vztahy v Evropě. Závěrečná zpráva projektu Rady Evropy*. Kapitola 2: Imigranti v Evropě. Rukopis MMB. ss. 4-9.
- Zpráva..., 2002. *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2001*. Pp. 1-6, 51-87. Úřad vlády České republiky - Rada vlády pro národnostní menšiny. Červen 2002.

LITERATÚRA DOPORUČENÁ

- Davidová, E., 1995. *Romano drom. Cesty Romů 1945 - 1990*. Olomouc: Univerzita Palackého. 244 ss.
- Girard, R., 1997. *Obětní beránek*. Praha: NLN. ss. 19 - 30.
- Gjuričová, J., 1999. *Na okraji. Romové jako objekt státní politiky*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. ss. 5 - 27.
- Glatz, F., 1993. Československo. Pp. In: Glatz F., 1993. *Otázka menšín v strednej Európe*. Budapest.
- Haumann, H., 1997. *Dějiny východních Židů*, ss. 190.
- Kastner, Q., 1996. Programy formování obyvatelstva pohraničí od května 1945. Pp. 24-25. In: *S'96*, č. 11.
- Kepková, M., Víšek, P., 1999. Romové v systémech sociální ochrany. Zdroje sociální distance. Pp. 378-396. In: *Romové v ČR*. Praha: Socioklub.
- Olejník, M., 1996. Základné prvky obsahu historickej pamäti a ich úloha pri formovaní kolektívnej identity. Pp. 42-53. In: Bačová, V., (ed.), 1996(b). *Historická pamäť a identita*. Košice: Spoločensko - vedný ústav SAV.
- Pavlát, L., 1998. Antisemitismus – nejsetrvalejší zášť v dějinách lidstva. Pp. 105-121. In: Šišková, T., (ed.), 1998. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Sborník. Praha: Portál.
- Petrusek, M., 1994. Aktuálnost "banálního zla" Hannah Arendtové. Pp. 52-64. In: Gál, F., (ed.). *Násilí*. Praha: Egen.

- Rozmanitost ..., 2000. *Rozmanitost a soudržnost: nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin*. Vydavatelství Rady Evropy, červenec 2000. ss. 15-38.
- Sadek, V., Franková, A., Šedinová, J., 1992. *Židovské dějiny, kultura a náboženství*. Praha: SPN. ss. 19-56.
- Sekyt, V., 1998. Odlišnosti mentality Romů a původ těchto odlišností. Pp. 69-74. In: Šišková, T., (ed.), 1998. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Sborník. Praha: Portál.
- Sulitka, A., 1998. Národnostní menšiny v České republice. Pp. 54-68. In: Šišková, T., (ed.), 1998. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Sborník. Praha: Portál.
- Rabušic, L., 2000. Koho Češi nechtějí? Pp. 67-86. In: *Sociální exkluze a nové třídy*. Sociální studia 5. Brno: FSS MU.
- Rámcový ..., 1997. Rámcový dohovor o ochrane národnostných menšín. In: *Práva občanov v demokracii*. Zborník dokumentov. Bratislava: Združenie pre podporu lokálnej demokracie. ss. 30-34.
- Vaculík, J., 1995. Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945 – 1948. Pp. 53-58. In: *Slezský sborník*, 1995, č. 1-2.
- Vašečka, I., 2003(a). *Prístupy verejnej správy v ČR k riešeniu rómskeho problému*. Rukopis. 16 ss.
- Wilson, J.Q., 1995. *Jak se vládne v USA*. Praha: Victoria Publishing. ss. 287-288.